Structuurvisie Culemborg 2030

Deel A – Analyse

Culemborg

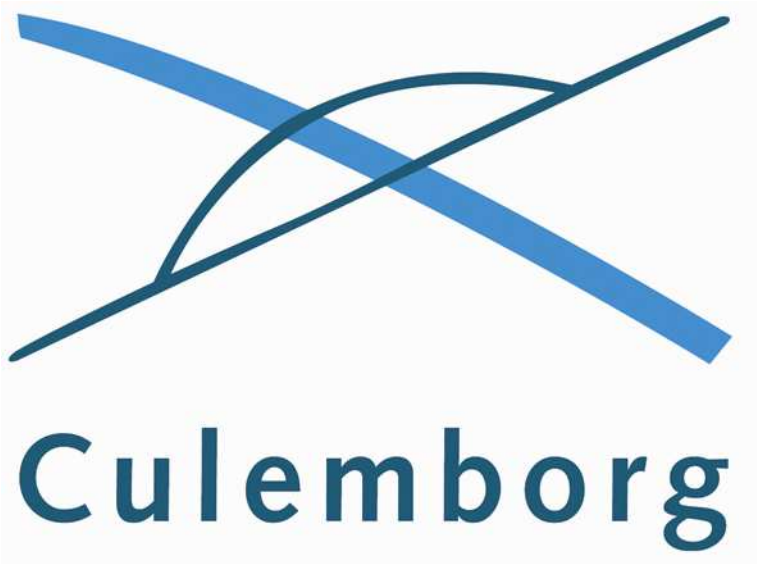

COLOFON

Structuurvisie Culemborg 2030
Culemborg

Deel A – Analyse

Datum:
1 juni 2010

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE 3

1. INLEIDING 5
   1.1 Aanleiding 7
   1.2 De rol van structuurvisies 7
   1.3 Doelstelling 7
   1.4 Het proces 8
   1.5 Leeswijzer 8

2. TRENDS EN BELEID 9
   2.1 Inleiding 11
   2.2 Trends en ontwikkelingen 11
   2.3 Beleidsinventarisatie 13

3. ANALYSE EN DILEMMA´S 17
   3.1 Inleiding 19
   3.2 Sterkte kanten 19
   3.3 Zwakke kanten 20
   3.4 Kansen: 20
   3.5 Bedreigingen: 21
   3.6 Culemborg op kaart 21
   3.7 Dilemma´s 22

BIJLAGE 1 23

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De ruimte in Culemborg is schaars. De vraag naar ruimte op het gebied van bereikbaarheid, groen, milieu, recreatie & toerisme, voorzieningen, water, werken en wonen veranderd door trends in de bevolkingsgroei en –samenstelling, maar de beschikbare ruimte groeit niet.

Om de toekomstige ontwikkelingen op te vangen en in goede banen te leiden is een ruimtelijk kader van groot belang. Dit kader moet richting geven aan ruimtelijke keuzes en uitdagingen waar de gemeente Culemborg voor staat. Dit kader noemen we de structuurvisie.

Om keuzes te kunnen maken, is het belangrijk dat er een beeld is waar Culemborg over 20 jaar staat en welke stappen moeten worden ondernomen om dat te bereiken. Om tot dit beeld te komen is voorliggende analyse opgesteld.

In de volgende paragraaf wordt ingegaan de rol en (juridische) positie van de structuurvisie. In de daarop volgende paragraaf staat de doelstelling van de structuurvisie centraal en daarna wordt het verdere proces en de rol van onderhavige notitie verder toegelicht. In de laatste paragraaf gaan we in op de verdere opbouw van dit document.

1.2 De rol van structuurvisies

In de Wet ruimtelijke ordening wordt in artikel 2.1 het volgende over structuurvisie gesteld: *"De gemeenteraad stelt ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening voor het gehele grondgebied van de gemeente een of meer structuurvisies vast. De structuurvisie bevat de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling van dat gebied, alsmede de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren ruimtelijk beleid. De structuurvisie gaat tevens in op de wijze waarop de raad zich voorstelt die voorgenomen ontwikkeling te doen verwezenlijken."*

De structuurvisie is dus een strategisch beleidsdocument, waarin alle aspecten met een ruimtelijke impact moeten aan de orde komen. Nieuwe gemeentelijke beleidsnota's moeten rekening houden met deze visie. De visie is juridisch gezien alleen bindend voor het overheidsorgaan dat deze vaststelt. In dit geval betreft dat de gemeenteraad van Culemborg. Buiten enkele procedurele regels is de inhoud van de structuurvisie vormvrij.

Hoewel de gemeenteraad degene is die de structuurvisie vaststelt, kan en mag ze een dergelijke visie niet alleen opstellen. De inbreng van andere overheden, adviesorganen, belangengroepen, inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven is bij het opstellen van een de structuurvisie belangrijk.

1.3 Doelstelling

De hoofddoelstelling voor de structuurvisie is als volgt geformuleerd:

"De structuurvisie is een toekomstgericht document waarin de visie van de gemeente op de ruimtelijke ontwikkelingen in Culemborg is verwoord. Daarvoor wordt als tijdshorizon het jaar 2030 gekozen."

Omdat dit een vrij algemeen hoofddoel betreft zijn er ook nevendoelen geformuleerd. Een aantal daarvan vloeit voort uit de Wet ruimtelijke ordening dat het juridische kader voor de structuurvisie vormt. De nevendoelen zijn:

- De structuurvisie is gericht op het gehele grondgebied van de gemeente Culemborg.
- De structuurvisie vormt de onderbouwing van uitleg- en inbreidingslocaties.
- De structuurvisie is een kaderstellend document van de gemeenteraad, op basis waarvan zij sturend kan handelen ten aanzien van de ruimtelijke impact van beleid, bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen.

- De structuurvisie is een flexibel document, dat kan worden aangepast aan veranderende inzichten. Na 5 jaar vindt er in ieder geval een evaluatie plaats en na 10 jaar wordt de visie herijkt.

De Structuurvisie zal bestaan uit een tekstdocument en wordt tevens vormgegeven door een ruimtelijke verbeelding. Inhoudelijk zijn de volgende vragen beantwoord:

- Gaat de gemeente Culemborg groeien?
- Als de gemeente gaat groeien, in welke mate en binnen welke randvoorwaarden?
- Waar worden eventuele nieuwe woonwijken, bedrijventerreinen, winkels en kantoren geprojecteerd?
- Welke invloed heeft de keuze voor al dan niet groeien op de sport-, welzijn- en wijkaccommodaties, op de infrastructuur, natuur en landschap, water, etc.?

1.4 Het proces

Om tot een vastgestelde structuurvisie te komen moet er een aantal stappen worden gezet vooraleer deze ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden. Deze te stappen zijn:

1. Opstellen plan van aanpak
2. Inventariseren en analyse van trends en bestaand beleid
3. Atelierbijeenkomsten
4. Opstellen ontwerpstructuurvisie
5. Ter inzage legging van de ontwerpstructuurvisie
6. Opstellen definitieve structuurvisie

Onderhavige analyse is bedoeld als onderlegger van de derde stap. Het doel van deze notitie is dat iedereen die deelneemt aan de atelierbijeenkomsten dezelfde informatie heeft en ziet waar de analyse van trends en beleid tot zo ver hebben geleid. Deze analyse kan worden gezien als input voor de discussies tijdens de atelierbijeenkomsten.

In dit document is een analyse van de sterke en zwakke punten van Culemborg opgenomen alsmede een opsomming van de kansen en bedreigingen. Gedurende de atelierbijeenkomsten zal deze analyse worden besproken met de deelnemers.

1.5 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk gaan we in op een aantal trends en ontwikkelingen waar Culemborg de komende 20 jaar mee te maken krijgt. Ook zal in dit hoofdstuk een samenvatting van de beleidsinventarisatie worden gegeven.

Hoofdstuk 3 bevat een analyse van zowel de sterke en zwakke kanten van Culemborg als van de kansen en bedreigingen.

2. TRENDS EN BELEID

2.1 Inleiding

Er is een veelheid aan informatie verzameld. Deze informatie is te verdelen in twee groepen; enerzijds zijn er autonome trends en ontwikkelingen waar Culemborg mee te maken krijgt, anderzijds is er het beleid waar Culemborg reeds op heeft ingezet.

In dit hoofdstuk worden in de eerste paragraaf de trends en ontwikkelingen beschreven. De daarop volgende paragraaf gaat in op het landelijke. provinciale en lokale beleid in op het beleid

2.2 Trends en ontwikkelingen

Bevolkingsontwikkeling

In opdracht van het ministerie van VROM stelde Regioplan Beleidsonderzoek de Verkenning Rijksagenda Krimp en Ruimte op. Uit die verkenning blijkt dat grote delen van Nederland nog voor 2030 te maken krijgt met een krimp van de bevolking.

Uit cijfers van de provincie Gelderland blijkt dat de afname van de bevolking in de gemeente Culemborg zich pas na 2035 manifesteert. Wel zal de samenstelling van de bevolking sterk veranderen, het aandeel mensen boven de 65+ zal in 2030 zijn gestegen van 12% naar ruim 22% en in de jaren daarna ook nog steeds toenemen.

Jaartal	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040
Aantal inwoners	27.495	28.174	28.660	29.223	29.546	29.722	29.676

Tabel 1: Aantal inwoners gemeente Culemborg. Bron: Provincie Gelderland, Bevolkingsprognose Gelderland 2010, maart 2010.

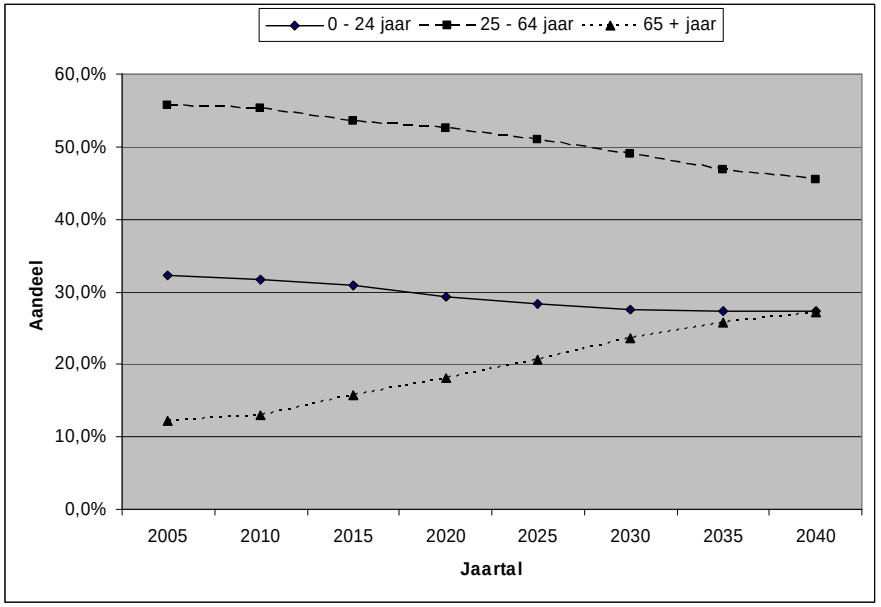

Grafiek 1: Verhoudingen leeftijdscategorieën in Culemborg naar jaartal. Bron: Provincie Gelderland, Bevolkingsprognose Gelderland 2010, maart 2010.

Wonen

Hoewel de bevolking op termijn zal gaan krimpen, blijft de vraag naar woningen vooralsnog onverminderd. Grofweg kan worden gesteld dat in elke woning één huishouden woont. Het aantal personen per huishouden zal de komende jaren steeds minder worden, de zogenaamde huishoudensverdunning.

Het gevolg van de huishoudensverdunning en de toename van de bevolking de is dat Culemborg tot 2020 in totaal netto 1300 woningen nodig heeft. Daarnaast zullen er ook woningen vervangen moeten worden. Dit aantal komt neer op ongeveer 420 woningen tot 2020. In totaal moeten er dus 1720 nieuwe woningen worden gerealiseerd, dat is dus een gemiddelde van 172 woningen per jaar. Om dat te halen wil Culemborg

plannen maken voor ruim 2000 woningen. De ervaring heeft namelijk geleerd dat ongeveer 30% van de nieuwbouwplannen niet doorgaat.

Jaartal	2005	2006	2007	2008	2009
Aantal woningen	109	73	52	196	167

Tabel 2: Aantal gerealiseerde nieuwe woningen in Culemborg over de afgelopen jaren. Bron: Gemeente Culemborg

Werken

Op basis van de vier scenario's van het Centraal Planbureau heeft de provincie Gelderland een behoefteraming gemaakt voor de vraag naar bedrijventerreinen. Deze raming is terug te vinden in de studie 'Gelderland in Vier Bedrijven'. Het Economisch Programmerings- en Ontwikkelingsdocument van de regio Rivierenland uit 2009 is ook op deze studie gebaseerd.

Uit de voornoemde behoefteraming van de provincie blijkt dat de vraag naar bedrijventerreinen voor de regio Rivierenland zal afnemen en na 2025 zelfs lijkt te gaan krimpen. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn de verwachte krimp van de (beroeps)bevolking en de 'verdienstelijking' van de economie. Tot 2025 is er in de regio Rivierenland een verwachte cumulatieve vraag van 205 ha (exclusief de verplaatsingsbehoefte).

De gemeente Culemborg had op 1 januari 2010 nog 0.8 hectare bedrijventerrein beschikbaar in milieucategorie 3[1]. De verwachte lokale behoefte aan ruimte voor bedrijventerrein in Culemborg is tot 2015 vrij hoog en nagenoeg gelijk aan de historische uitgifte van ca. 2 hectare per jaar. Daarna loopt deze behoefte terug om na 2025 om te zetten in een beperkte krimp. De subregionale opvangtaak van Culemborg is hierin niet meegenomen.

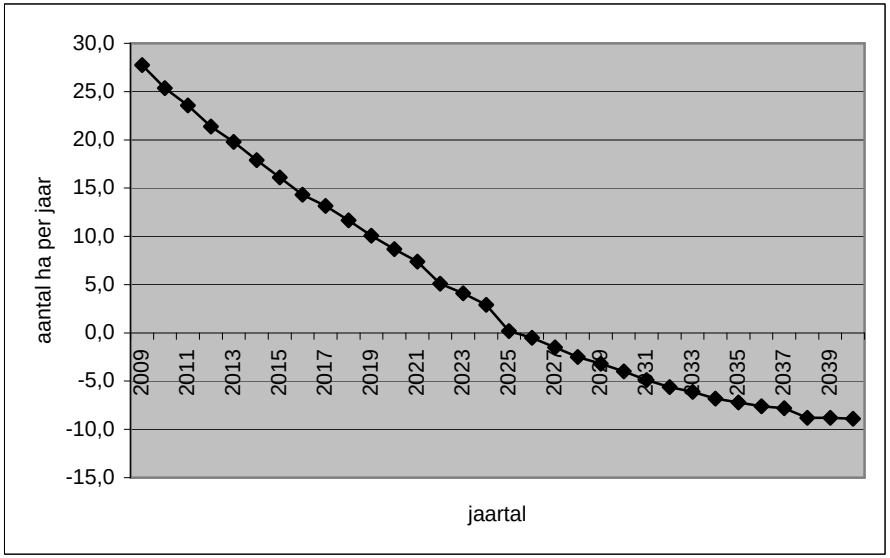

Grafiek 2: vraag naar bedrijventerreinen in Rivierenland volgens het TM-scenario (exclusief verplaatsingsbehoefte). Bron: Provincie Gelderland, Gelderland in Vier Bedrijven.

Automobiliteit

Er zijn weinig gegevens bekend over de toename van het autoverkeer. De landelijke verwachting is dat de autonome groei van de afgelopen jaren zich ook de komende jaren nog zal blijven voortzetten.

[1] Er zijn 5 verschillende milieucategorieën voor bedrijven. Categorie 1 en 2 mogen kunnen in sommige gevallen gecombineerd worden met wonen.

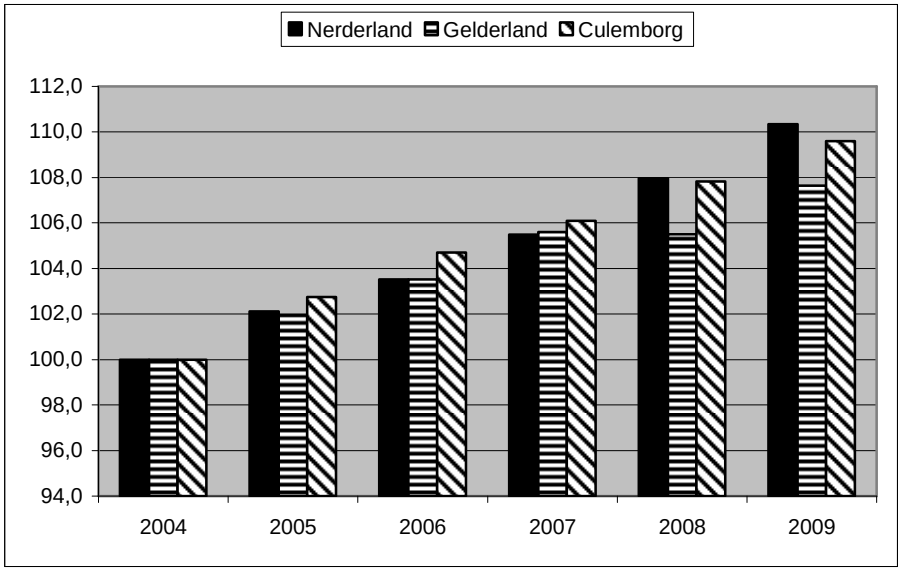

Grafiek 3: Index autobezit (2004 = 100), Bron CBS Statline

2.3 Beleidsinventarisatie

Op zowel landelijk, als provinciaal en lokaal niveau is veel beleid opgesteld dat invloed heeft op de ruimte om ons heen. Om dit beleid op een overzichtelijke manier aan te bieden, zijn er een aantal thema's gekozen, die gezamenlijk min of meer het gehele veld van het ruimtelijk beleid bestrijken. Deze thema's zijn:

- bereikbaarheid
- groen
- milieu en bodem
- recreatie en toerisme
- voorzieningen
- water
- werken; en
- wonen.

Hier wordt een korte samenvatting van het geldende beleid gegeven, in de bijlage is de volledige beleidsinventarisatie opgenomen.

Bereikbaarheid

In 2003 stemde de gemeenteraad van Culemborg in met de Kadernota Gemeentelijk Verkeer en Vervoer Plan (GVVP). In de kadernota is de visie voor het toekomstige verkeersbeleid vastgelegd in een aantal uitgangspunten: de wegen Duurzaam Veilig inrichten, stimuleren van het fietsverkeer, de stad primair ontsluiten via de N320, de Wethouder Schoutenweg inrichten als hoofdroute voor verkeer binnen de stad, de binnenstad autoluw inrichten, het instellen van een sturend parkeerbeleid, extra aandacht geven aan het verkeer rond winkelgebieden, het stationsgebied inrichten als verblijfsgebied én verkeersknooppunt, het stimuleren van openbaar vervoer, het uitvoeren van permanent verkeerseducatie en het monitoren van de verkeersstromen binnen Culemborg. In de nota is de wens vastgelegd om de uitgangspunten uit te werken in gescheiden deelnota's. Dit zijn de deelnota's Parkeerbeleid, Categorisering Wegennet Culemborg en het Fietsbeleidsplan.

Omdat in het GVVP en de deelnota's over een aantal zaken nog geen standpunt was ingenomen heeft er in januari 2008 een raadsdebat plaatsgevonden. De belangrijkste uitkomsten daarvan zijn opgenomen in de beleidsinventarisatie in de bijlage. Daarnaast zijn voor de structuurvisie nog enkele andere verkenningen van belang dit betreffen de Verkenning spoorse doorsnijdingen Culemborg 2009 en de Verkenning N320. Beide verkenningen zijn terug te vinden in de beleidsinventarisatie.

Groen

Binnen dit thema zijn de standpunten van meerdere overheidslagen van belang. Op rijksniveau zijn een aantal Nationale Landschappen aangewezen. Twee van deze landschappen zijn van belang, namelijk de

Nieuwe Hollandse Waterlinie (waar het westelijke en zuidelijke deel van het Culemborgse buitengebied in vallen) en Rivierenlandschap (waar het oostelijke deel van het Culemborgse buitengebied in valt).

Ook de aanwijzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) op landelijk en provinciaal niveau is in dit kader belangrijk. Grote delen van de uiterwaarden van de Lek en ook delen daarbuiten vallen in deze EHS. Binnen de EHS voert natuur de boventoon, maar op sommige plaatsen is recreatief en/of agrarisch medegebruik toegestaan.

In het Groenstructuurplan van de gemeente Culemborg wordt geconstateerd dat de hoofdgroenstructuur duidelijk aanwezig is. Uit de inventarisatie en analyse van de groenstructuur is gebleken dat de opzet om het groen zo diep mogelijk de stad in te brengen slechts gedeeltelijk is gelukt. De ruimten om deze verbindingen te creëren, zijn aanwezig. De kwaliteit van deze verbindingen laat echter op een aantal cruciale plekken te wensen over.

Tot slot is het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) van de gemeente Culemborg op dit punt belangrijk. In dit LOP wordt het Culemborgse buitengebied onderverdeeld in vijf duidelijk van elkaar te onderscheiden deelgebieden (landschappen) met elk zijn eigen kernkwaliteiten qua historie, sfeer en uiterlijk.

- Het Uiterwaardenlandschap.
- Het Oeverwallenlandschap.
- Lanxmeer.
- Het Kommenlandschap.
- Het Linielandschap.

Milieu

Op 3 november 2009 heeft het college van B&W het ontwerpmilieubeleidsplan vastgesteld. Het hoofddoel van het milieuperspectief is in de missie samengevat: *De gemeente Culemborg ontwikkelt zich duurzaam en kent een goede en gezonde leefomgevingkwaliteit.*

Recreatie en toerisme

Volgens `Ruimte voor meer toerisme´, de kadernota recreatie en toerisme van de gemeente Culemborg die in 2007 is vastgesteld, heeft Culemborg door haar historie en ligging aan de Lek in principe een goede basis voor toeristisch/recreatief gebruik.

Het cultuurhistorisch beleid van Culemborg is verwoord in de beleidsnota 'Rijk verleden. Sterke toekomst. Cultuurhistorisch beleid voor Culemborg 2006-2010'. De geschiedenis van Culemborg is het duidelijkst herkenbaar en beleefbaar binnen de contouren van de historische binnenstad. De gemeente werkt aan het behoud en versterken van de kwaliteit van het Culemborgse beschermde stadsgezicht en van de bijzondere relatie met het oostelijk buitengebied. Het Culemborg buiten de grachten is het andere gezicht van Culemborg. Het is minder bekend, maar heeft zijn eigen cultuurhistorische waarden. De gemeente zal zich inzetten voor behoud en versterking van deze waarden buiten de singels met bijzondere aandacht voor industrieel erfgoed en bijbehorende woningbouw. De gemeente bezit naast een fraaie kern ook een prachtig buitengebied. De gemeente stelt zich ten doel het instrument nationaal landschap te benutten ten behoeve van de kwaliteiten van het oeverwallen- en komgrondenlandschap en daarmee zorg te dragen voor de kwaliteiten van de inundatiegebieden.

Voorzieningen

Hier worden de non-profit voorzieningen voor scholing, zorg, welzijn, sport en cultuur bedoeld. Qua locatie en ruimtebeslag hebben zij grote invloed op de ruimte in Culemborg.

Water

Ten aanzien van dit thema is ook het internationale niveau belangrijk. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft namelijk als doel de kwaliteit

van oppervlaktewateren en grondwater te verbeteren en het duurzaam gebruik van water te bevorderen. In 2006 en 2007 heeft het Waterschap Rivierenland in een zevental gebiedsprocessen de maatregelen in beeld gebracht die nodig zijn om aan deze doelstelling te voldoen.

Op nationaal niveau is de Beleidslijn Grote Rivieren en de planologische kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier belangrijk. Het uitgangspunt van de Beleidslijn Grote Rivieren is het waarborgen van een veilige afvoer en berging van rivierwater onder normale en onder maatgevende hoogwaterstanden. Daarnaast biedt de Beleidslijn, ter behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit van het rivierbed, mogelijkheden voor (innovatieve) ruimtelijke ontwikkelingen. De PKB Ruimte voor de Rivier heeft twee doelen: primair waarborging van voldoende veiligheid, en als tweede doel verbetering van de ruimtelijke kwaliteit.

Tot slot heeft de gemeente Culemborg onlangs haar eigen Waterplan geactualiseerd. In dit Waterplan worden alle watergangen middels een functietoekenning gecategoriseerd in:

- natuurwater
- kijkwater
- gebruikswater
- droogvallende sloot

Het doel van het Waterplan is om verbeteringen in waterkwaliteit en –kwantiteit te bereiken.

<u>Werken</u>
Het bedrijventerreinenbeleid is op regionaal niveau geregeld in het Economisch programmerings- en ontwikkelingsdocument (EPO), welke door de raad in december 2009 is vastgesteld. Het EPO gaat over de afstemming van vraag en aanbod van bedrijventerreinen, herstructurering (revitalisering) van bestaande terreinen en regionale samenwerking. Deze laatste zal leiden tot een aangepast of nieuw Convenant Bedrijventerreinen voor de regio. Uit bijlage 2 van het EPO blijkt dat Culemborg nog een herstructureringsopgave van 16 hectare op Pavijen heeft en nog 6 hectare in het Stationsgebied.

In het huidige nog geldende convenant heeft Culemborg een subregionale opvangtaak. Wat wil zeggen dat Culemborg een taak heeft om bedrijven uit de omliggende gemeenten op te vangen die daar niet meer uit de voeten kunnen.

Op regionaal niveau is verder ook de Sociaal Economische Visie Rivierenland 2009 – 2020 opgesteld. In deze visie kiest de regio voor een beleidsagenda met 4 strategische beleidsthema´s:

1. Intensivering van de onderlinge samenwerking
2. versterking van werklocaties en werklandschappen
3. krachtige marketing, promotie en acquisitie van de regio
4. verbetering van commerciële en maatschappelijke voorzieningen.

<u>Wonen</u>
Begin 2010 heeft de gemeenteraad van Culemborg de woonvisie vastgesteld. De Woonvisie is opgebouwd uit diverse hoofdstukken met een eigen thema. Deze thema´s zijn:

- doelgroepen
- starters
- ouderen, wonen met zorg
- nieuwbouwprogramma kwalitatief en kwantitatief
- betrokkenheid woonconsumenten
- uitbreiding en inbreiding
- duurzaamheid, energie en woonlasten
- opgave voor het wonen in de verschillende stadsdelen.

In de beleidsinventarisatie is een samenvatting van de woonvisie opgenomen met daarin het beleid en uitgangspunten per thema.

3. ANALYSE EN DILEMMA´S

3.1 Inleiding

In de aanloop om tot het startdocument te maken is er per thema zoals die in paragraaf 2.3 van deze notitie staan benoemd een analyse gemaakt van de sterke (Strenghts) en zwakke (Weaknesses) kanten van Culemborg alsmede van kansen (Opportunities) en de bedreigingen (Threats). In de atelierbijeenkomsten met de adviesraden, belangengroeperingen, de gemeenteraad en de interne deskundigen zijn deze besproken. De resultaten per thema vindt u in Bijlage 1, een samenvatting daarvan vindt u onderstaand.

Verder werd ook helder waar de uitdagingen, of liever gezegd de dilemma´s, van Culemborg liggen duidelijk. Deze dilemma´s zijn in de laatste paragraaf van dit hoofdstuk opgenomen.

Overigens moet nog wel worden opgemekt dat de genoemde punten moeten worden bezien op de Culemborgse schaal; er is geen referentie met grotere of kleinere steden.

3.2 Sterkte kanten

- Centrale ligging: Culemborg ligt centraal in Nederland en is via de A2 en de N320, de spoorlijn Utrecht – ’s-Hertogenbosch en de rivier de Lek goed ontsloten. Bovendien ligt de gemeente dichtbij Utrecht en is ook ’s-Hertogenbosch binnen handbereik. Daarnaast zijn ook Tiel en Geldermalsen vanuit Culemborg via de N320 en de N833 goed bereikbaar.
- Groene gemeente: het buitengebied van Culemborg is heel divers. De west- en zuidzijde van het buitengebied ligt in het nationaal landschap Nieuwe Hollandse Waterlinie die veel openheid kent. Het buitengebied aan de oostzijde ligt daarentegen in het nationaal landschap Rivierenland. Daarnaast behoren (grote) delen van Culemborg tot de ecologische hoofdstructuur (EHS). In de kern zelf is er een duidelijke herkenbare groenstructuur aanwezig, veelal in combinatie met water, maar de samenhang tussen de verschillende delen van deze hoofdstructuur ontbreekt op sommige plekken.
- Herkenbare structuur: de verschillende delen en wijken in de stad zijn gemakkelijk van elkaar te onderscheiden. Dit wordt vooral veroorzaakt door structurerende elementen zoals infrastructuur (N320, Wethouder Schotenweg, Rijksstraatweg, Weidsteeg, Spoordijk), water (de grachten) en de hoofdgroenstructuur. Dit uit zich onder meer in een scherpe scheiding tussen bebouwd en onbebouwd gebied en in een scherpe scheiding tussen bedrijventerrein en woongebieden.
- Karakteristieke gebieden: de gebieden (wijken) in Culemborg zijn goed herkenbaar en identificeerbaar.
- Voorzieningenniveau: Culemborg kent in de non-profitsector een hoog voorzieningenniveau. Zowel sport als basis- en voortgezet onderwijs zijn in sterke mate vertegenwoordigd in de stad. Dat geldt ook voor zorg- en welzijnsvoorzieningen. Dit heeft deels te maken met de regionale positie die Culemborg vervult. Ook kent Culemborg een sterk verenigingsleven.
- Cultuurhistorie: de binnenstad van Culemborg stamt uit de late middeleeuwen. Deze afkomst is nog goed herkenbaar door het historisch gegroeide stratenpatroon en door de vele gemeentelijke en rijksmonumenten. Ook in de bodem zijn nog veel resten te vinden uit het verleden van Culemborg.
- Woningdifferentiatie: in Culemborg zijn op bovenwijks niveau veel verschillende woningen en (bijzondere) woonmilieus aanwezig.
- Compacte stad: Culemborg is een stad die op een compacte manier is gebouwd, daardoor is alles goed per fiets te bereiken.

3.3 Zwakke kanten

- Geen samenhang: Culemborg is niet meer dan de som van de verschillende delen. De ruimtelijke delen zoals de verschillende wijken als de thematische delen zoals cultuurhistorie en groen zijn wel aanwezig, maar ze versterken elkaar niet of nauwelijks. Voorbeelden hiervan zijn de barrièrewerking van de spoordijk en de ontbrekende samenhang tussen de historische binnenstad en de rivier.
- Levendigheid centrum. Hoewel Culemborg een mooi centrum heeft, is er weinig te beleven. Zeker voor de jongeren tussen de 14 en de 25 jaar is er weinig te doen. Dit geldt niet alleen buiten de winkeltijden, maar ook tijdens de winkeltijden. Denk dan bijvoorbeeld aan koopavond.
- Relatie met de Lek: Ondanks zijn ligging aan de Lek is vanuit de stad de rivier beperkt ervaarbaar. De stad ligt als het ware verscholen en in zichzelf gekeerd achter de dijk. Zowel de haven zelf als het gebied daaromheen is verrommeld.
- Geen gemêleerde buurten: Er is dan wel veel differentiatie in woningen en woonmilieus op bovenwijks niveau, op buurtniveau is hier in een aantal buurten weinig van te merken. Er is sprake van eenzijdige buurten qua woningen en bewoners, wat in een aantal buurten tot problemen leidt.
- Dure woningen: Culemborg heeft weinig woningen in het duurdere (top) segment.
- Onduidelijke verkeersstructuur: in de stad is het aantal onduidelijke kruispunten groot en het aantal overzichtelijke kruispunten klein. Dat wordt met name veroorzaakt doordat de verkeersstromen op de kruisingen van de hoofdwegen niet van elkaar zijn gescheiden.
- Entrees van de stad: de entrees van de stad bestaan uit het veerweggebied, Pavijen en de Rijksstraatweg. Dit zijn niet echt de meest aantrekkelijke plekken van de stad Culemborg.

3.4 Kansen:

- "Culemborg aan de Lek": het gebied tussen de rivier en de Binnenstad (de haven en het veerweggebied) heeft nu een verrommelde aanblik, door dit gebied te ontwikkelen ontstaat er een kans voor meerdere thema's. Zo biedt het onder meer de mogelijkheid om beperkt woningen of voorzieningen te ontwikkelen, maar biedt het ook de mogelijkheid de recreatie en toerisme te bevorderen. Daardoor wordt de relatie met de rivier verbeterd.
- Recreatie en toerisme: Tijdens de atelierbijeenkomsten bleek dat de grootste kansen voor Culemborg liggen op het terrein van recreatie en toerisme. Door hier meer op in te zetten zal de levendigheid in het centrum van Culemborg groter worden, waardoor er ook voor de Culemborgers meer is te beleven. Bovendien kunnen de Culemborgers zelf ook gebruik maken van de (nog te realiseren) recreatieve loop- en fietsroutes.
- Stationsomgeving: Het huidige station is voor de auto slecht toegankelijk, zeker gezien vanaf de N320. Daarnaast is de directe omgeving van het station verrommeld. Door een nieuwe inrichting, een onderdoorgang voor langzaam verkeer en de beide zijden van het station te herontwikkelen, ontstaan er kansen voor onder meer een P&R, kantoorontwikkelingen, woningen et cetera.
- Duurzaamheidimago: Culemborg heeft het imago duurzaam te zijn. Dit imago kan belangrijk zijn op andere thema's zoals bijvoorbeeld de concurrentiepositie van Culemborg.
- Uitbreiding: De huidige plannen voor uitbreiding in Parijsch Zuid en –Buiten biedt een kans voor woningbouwontwikkeling en de duurzaamheid te bevorderen.
- De herstructureringsprojecten in Terweijde en Achter de Poort biedt een goede kans om ter plekke de ruimtelijke kwaliteit op te waarderen en om de woningen meer af te stemmen op de behoefte.

3.5 Bedreigingen:

- Schaarse ruimte: de aanwezige ruimte in Culemborg is schaars terwijl er wel veel belangen spelen. Hierdoor staat er druk op de ruimte en conflicteren belangen met elkaar. Voorbeelden daarvan zijn de positie van het groen versus de verschillende inbreidingslocaties, de verschillende belangen die in de binnenstad spelen, of de spanningen tussen wonen, verkeer en spelen bij het inrichten van inbreidinglocaties.
- Kosten: het kwalitatief investeren in en onderhouden van groen, water, wegen en inbreidingslocaties kan duur uitvallen. Wanneer hier minder in wordt geïnvesteerd, wordt ook de beleving van deze waarden minder.
- Ruimtelijke kwaliteit: door de afwezigheid van groen (privé en openbaar) en de eenzijdige opbouw van een aantal (oudere) buurten staat de ruimtelijk kwaliteit daar onder druk.
- Voorzieningenniveau: het voedingsgebied voor de verschillende voorzieningen zal niet veranderen, terwijl de inwoners van dat gebied het wel doen. Enerzijds heeft Culemborg door ontgroening te maken met een teruglopend gebruik (school- en sportvoorzieningen), anderzijds zal het gebruik door de vergrijzing sterk stijgen (zorgvoorzieningen).
- Capaciteit infrastructuur: de huidige capaciteit van de infrastructuur is nog voldoende, maar door de ontwikkelingen te benutten komt er meer en meer druk te liggen bij het ontsluiten van de stad en de verschillende delen daarvan.
- Bevolkingskrimp: de bevolkingskrimp in Culemborg zal pas na 2030 plaatsvinden, daar moet echter nu al rekening mee worden gehouden.
- Hoog ambitieniveau: een hoger ambitieniveau vraagt veelal om een hogere investering, hetgeen – zeker in de huidige tijd van bezuinigingen – niet altijd wordt gehaald.
- Imago: het huidige imago van Culemborg in Nederland is niet sterk door alle problemen die zich onlangs in Terweijde hebben voorgedaan.

3.6 Culemborg op kaart

De sterke en zwakke kanten van Culemborg zijn verbeeld op een kaart, die aan het einde van dit hoofdstuk staat. De centrale ligging van Culemborg is hieronder weergegeven:

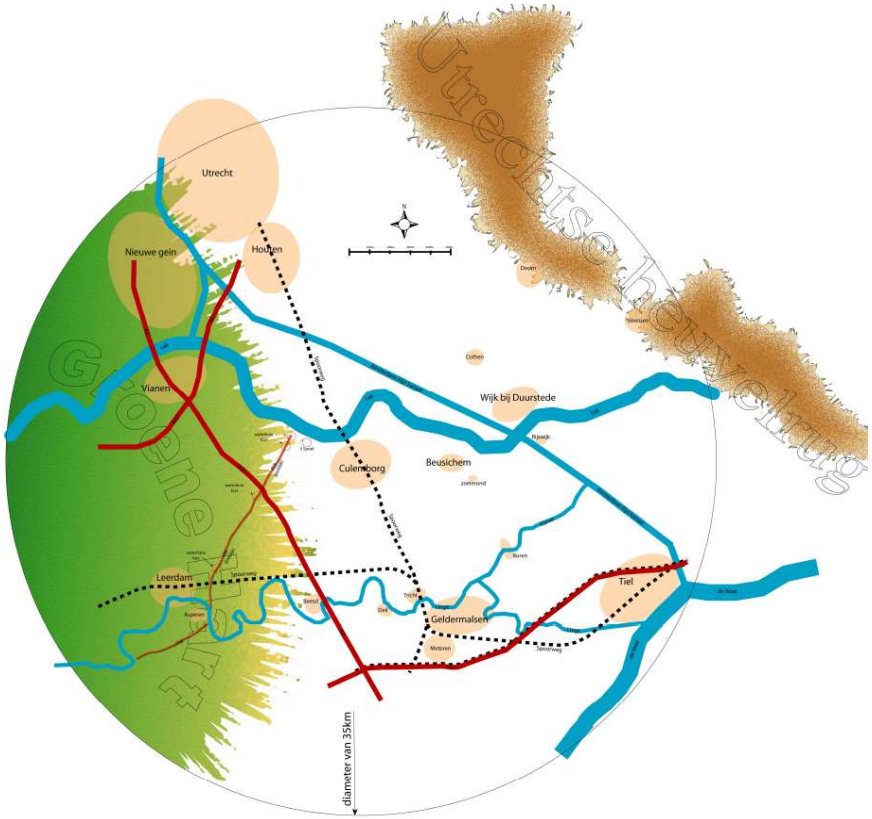

3.7 Dilemma´s

De bovenstaande analyse van de sterke en zwakke kanten voor Culemborg geven slechts een eenzijdig beeld weer. Zo is het ontbreken van de duurdere woningen misschien een zwak punt, maar dat wil nog niet zeggen dat dit probleem in het kader van de structuurvisie moet worden aangepakt. Hieronder staat per thema het overzicht van de punten die wel in de structuurvisie een plek moeten krijgen:

- Wil Culemborg qua aantal inwoners nog groeien? Culemborg heeft geen taak om te groeien, bovendien zal de bevolking op termijn gaan krimpen. Wel zal de huishoudenverdunning door blijven gaan, waardoor er sprake is van een blijvende vraag naar nieuwe woningen. Verder is het de vraag in hoeverre Culemborg ten aanzien van wonen in wil en kan spelen op de wijzigende bevolkingssamenstelling.
- Wil Culemborg het aantal hectare bedrijventerrein nog verder uitbreiden? Het bedrijventerrein Pavijen is nagenoeg verkocht. Toch is er nog steeds een behoefte aan nieuw bedrijventerrein, al neemt die na 2025 af. Ook kan er gekozen worden voor herstructurering van het oudste deel van het bedrijventerrein (waarbij ook functieverandering mogelijk is). Verder is het vooral de vraag welke soort bedrijvigheid Culemborg nog wil trekken. Tot slot moet worden overwogen of en hoe Culemborg de huidige entrees wil aanpakken.
- Hoe wordt omgegaan met water? De gemeente heeft reeds een functionerend Waterplan, bovendien wordt reeds gezocht naar plekken om de behoefte aan waterberging mogelijk te maken. Is het dan nog nodig het water als een sturend principe te handhaven in de structuurvisie?
- Voor de voorzieningen zijn er twee dilemma´s. Enerzijds is het namelijk de vraag of en hoe deze voorzieningen moeten worden geclusterd. Anderzijds is het onzeker wat de gevolgen zullen zijn van de wijzigende bevolkingssamenstelling op het gebruik van deze voorzieningen.
- Recreatie en Toerisme werd tijdens de atelierbijeenkomsten gezien als een van de grootste kansen voor Culemborg. Hoe moet dit echter in de structuurvisie worden verweven? Is het aangeven van nieuwe indicatieve fietsroutes voldoende, of moeten er meer maatregelen in het kader van recreatie en toerisme worden opgenomen?
- Naast hetgeen al in het milieuperspectief wordt genoemd, ligt de nadruk bij milieu in de structuurvisie vooral op het duurzame imago dat Culemborg al heeft. Hoe kan dit imago verder worden uitgewerkt c.q. worden versterkt?
- De uitdaging voor het groen ligt vooral in de vraag hoe het contact tussen het bebouwde en onbebouwde gebied kan worden verbeterd. Daarbij gaat het niet alleen om de relatie tussen de stad en het buitengebied, maar ook om de relatie tussen de wijken en de hoofdgroenstructuur in de stad. Wil Culemborg zich daarnaast expliciet als groene gemeente profileren?
- Op het gebied van bereikbaarheid ligt ook een grote uitdaging. Culemborg is een compacte stad die uitnodigt tot fietsen. Op sommige plekken in de stad zijn echter onveilige situaties doordat de verkeersstromen niet van elkaar zijn gescheiden. Daarnaast is de interne bereikbaarheid van Culemborg niet goed, onder meer door de barrièrewerking van de spoordijk. De vraag is of Culemborg een aparte structuur voor auto’s en het langzaam verkeer wil maken die elkaar zo weinig mogelijk kruisen c.q. hinderen.
- Wil de gemeente Culemborg een rol spelen om de levendigheid van de binnenstad te vergroten? Zowel op het terrein van wonen als van Recreatie en Toerisme en Werken en Economie valt in de binnenstad nogal wat te verbeteren. De vraag is of de gemeente hier actief op wil sturen.

BIJLAGE 1

SWOT-analyse per thema

Thema	Sterktes	Zwaktes	Kansen	Bedreigingen
Bereikbaarheid	• Goed bereikbaar per auto (N320 en A2) en per spoor • Compacte stad: fietsafstanden zijn klein • De binnenstad is per auto goed bereikbaar	• Koppeling tussen oost en west (doorsnijdingen spoor) • Verkeersstructuur in de stad (onduidelijke kruispunten) • Ontsluiting oostzijde op N320 • Capaciteit wegen i.r.t. de verkeersvormen • Station voor de auto slecht toegankelijk • Versnipperd parkeeraanbod • Vaartijden pont • Gebrek aan openbaar vervoer	• Opwaardering N320 inclusief een extra aansluiting bij het spoor • Scheiden van verkeersmodaliteiten • Alternatieven voor autogebruik • Alternatieven voor bevoorrading • Realiseren P+R bij station • Stationsontwikkeling • Ontwikkelen van openbaar vervoer • Verbeteren fietsstructuur i.r.t. de compacte stad	• Vastlopen N320 (oplossen daarvan is ook een bedreiging) • Capaciteit spoor • Toename autobezit en -gebruik • Capaciteit fietsvoorzieningen
Groen	• Scherpe scheiding tussen bebouwd en onbebouwd gebied. • Duidelijke structuur • 'Groene vingers' • Veel aanwezig • Historische kwaliteiten in stad en landschap	• Belangen behartigen wordt gezien als kostenpost • Eentonig (geen bos en weinig wandelroutes) • Buitengebied vanuit de stad slecht toegankelijk • Nieuwbouw te 'stenig' • Weinig aandacht en geld voor het buitengebied	• Stedelijke vernieuwing (inpassing groen) • Culemborg aan de Lek (natuur in uiterwaarden) • Cultuurhistorisch groen benutten • Gebruikswaarde en toegankelijkheid vergroten • Relatie met rivier en uiterwaarden • Nieuwe Hollandse Waterlinie	• Onderhoudskosten (zeker i.r.t. slechte economische situatie) • Inbreiden, uitbreiden en vergroten wegcapaciteit en kruispunten gaan ten koste van groen • Steeds minder privé groen • Druk op de ruimte (groen kind van de rekening) • Verdwijnen scherpe scheiding bebouwd en onbebouwd gebied • Verstening van het buitengebied

Thema	Sterktes	Zwaktes	Kansen	Bedreigingen
Milieu en Bodem	• Ruimtelijke scheiding bedrijven en woonomgeving • Duurzaam imago (door Lanxmeer) • Compacte stad (meer fietsverkeer)	• Externe veiligheid spoor • Luchtkwaliteit • Lawaai spoorbrug • Veel oude woningen • Culemborgers weten te weinig van / over Lanxmeer • Aantal 'ontsierende' bedrijven.	• Verduurzamen Parijsch • Verduurzamen oude woningen • Meer alternatieve energiebronnen • Leren van Lanxmeer (kennisbank) • Inzetten op Fair Trade • Verbeteren fietsinfrastructuur	• veelal verontreinigingen in bodem op inbreidingslocaties • Inbreiding ten koste van groenvoorzieningen • Groei autoverkeer
Recreatie en Toerisme	• Het decor (rivier, buitengebied, haven, binnenstad) is aanwezig • Bestaande evenementen • Vooral interessant voor de doelgroep 50+	• Niet alle decorstukken (zoals de haven) komen tot hun recht • Er is te weinig initiatief vanuit de ondernemers (vaak niet op 1 lijn) • Weinig levendigheid in het centrum • Geen onderscheidend winkelaanbod • Weekmarkt (aanbod en bezoekers) • Ligging van het station (t.o.v binnenstad) • Toegankelijkheid buitengebied • De wegen in de (binnen)stad zijn weinig uitnodigend voor de fiets.	• Culemborg aan de Lek • Nieuwe Hollandse Waterlinie • Centrum, haven en buitengebied toeristisch ontwikkelen (centrum en haven verbinden, buitengebied toegankelijker) • Centrummanagement • Ontwikkelen verblijfsrecreatie • Meer fiets- en wandeltochten (startpunt station, centrum en Lek) • Huis van de stad (toeristisch informatiepunt)	• Conflicterende belangen in de binnen stad (wonen <-> overige functies) • Beperkende regels vanuit de APV en de ruimtelijke ordening • Verlevendigen centrum alleen ten behoeve van de toerist.

Thema	Sterktes	Zwaktes	Kansen	Bedreigingen
Voorzieningen	• Regionale positie Voortgezet Onderwijs en Sport • Sport en onderwijs (basis en voortgezet) goed en hoog niveau • BSO: sterk en voldoende aanwezig • Franse School, museum bibliotheek • Historische binnenstad • Aanwezige polikliniek • Goede welzijns- en zorgvoorzieningen voor ouderen • Sterk verenigingsleven • Medisch Centrum Parijsch	• Beperkt onderwijsaanbod en voorzieningen voor jongeren vanaf 17-jarigen • Weinig voorzieningen jeugd van 14 – 17 jaar. • Geen samenhangend aanbod van de culturele voorzieningen • Geen 24 uur zorgverlening (na 17:00 uur geen huisarts, apotheek, ambulance) • Regionale voorzieningen zijn extra lasten voor de Culemborgers • Geen langetermijnvisie op voorzieningen aanwezig	• Cultuur en historie in samenhang promoten • Theater aan de Lek i.c.m. Culemborg aan de Lek • Stadhuis, Huis van de Stad • Stationsomgeving: restaurant, fatsoenlijke (onder)doorgang, polikliniek (?), ROC Rivor • Ontwikkeling van de Brede Schoolconcept • Vasthouden van jongeren in verband met verder gaande vergrijzing • Clustering van voorzieningen • Verplaatsen zwembad	• Behouden positie voortgezet onderwijs (i.r.t. aantallen) • Exploitatie culturele voorzieningen • Beperkt voedingsgebied polikliniek • aanbod bijzondere zorgvoorzieningen i.r.t. de schaal van Culemborg • Regionalisering hulpdiensten • Verkeersaantrekkende werking van voorzieningen. • Bezuiniging op de Zorg en AWBZ i.r.t. de vergrijzing
Water	• Ligging aan de Lek • Grachten, Waterlinie, cultuurhistorie • Recreatie, variatie • Identiteit • 'Ambtelijk sterk ingebed'	• Waterkwaliteit zwak • Bergingscapaciteit • Verrommelde haven • Afstand van Lek tot binnenstad • Afwatering gericht op de Linge • Recreatief gebruik • Binnenstad ligt met de 'rug' naar de Lek.	• Culemborg aan de Lek • Recreatie en toerisme (ontwikkelen haven en watersportactiviteiten) • Maatregelen zoals afkoppelen en (creatieve) bergingslocaties • wonen op en aan het water • Zichtbaar maken van de cultuurhistorische betekenis 'De Meer'	• Hoge kosten voor onderhoud • Hoog water • Veiligheid i.r.t. verdrinkingsgevaar

Thema	Sterktes	Zwaktes	Kansen	Bedreigingen
Werken en Economie	• Centrale ligging, buiten de randstad • Goed bereikbaar (N320, A2, spoor) en een compacte stad • Pavijen • Alle sectoren zijn vertegenwoordigd • Uitstraling binnenstad • Relatief lage vestigingskosten • Aantrekkelijk werknemersklimaat • Culemborg richt zich op A2-zone, niet op A15-zone	• Weinig hoog opgeleid werk • Geen economische trekker • Toerisme, horeca en de commerciële dienstverlening is zwak • Geen match tussen de bevolking en het type bedrijvigheid: veel inkomende pendel • Entrees van de stad (Pavijen, veerweggebied, rijksstraatweg)	• Toerismeontwikkeling • Uitbreiding Pavijen (op langere termijn) • Meer profilering: Meubels / Fair Trade / Toerisme / Cultuurhistorie • Ontwikkeling stationsomgeving • Centrum versterken en verbinden met het water • Vakscholen (MBO)	• Hoeveelheid maakindustrie (i.r.t. globalisering hiervan) • Smalle kavels van oudsher, voldoen niet aan huidige vraag • Blijvende bereikbaarheid • Imago als gevolg van probleemwijken • Verdeling van hectares in de regio • Te hoge winkelhuur (in de binnenstad)
Wonen	• Gevarieerd aanbod qua woonmilieus • Samenwerking met KleurrijkWonen • Karakteristieke wijken • Veel verschillende woonmilieus • Dicht bij Utrecht: krimp komt later • Leuk wonen (groen, dichtbij, leuke scholen in omgeving)	• Geen/weinig starterwoningen • Bevolking • Concentratie van sociaal-economisch zwakkeren in sommige buurten • Ruimtelijke kwaliteit en afwisseling woningen 'Achter de Poort', 'Nieuwstad' en 'Terweijde' • Veel uitgaande pendel (geen match tussen soort werk en inwoners) • Scheef wonen	• Meer duurzame projecten • Levensloopbestendige, flexibele woningen • Vergroting van aanbod door veel toekomstige projecten • Niet al te grote bouwopdracht (groei naar 30.000 inwoners) • Herstructurering weinig gemengde wijken met een slechte ruimtelijke kwaliteit • Bouwen van duurdere woningen	• Eenzijdige opbouw in enkele wijken (problematiek Terweijde) • Eenzijdige samenwerking (alleen KleurrijkWonen) • Bouwen voor de leegstand door vele toekomstige projecten • Uitbreidingen (liever inbreiden dan uitbreiden)

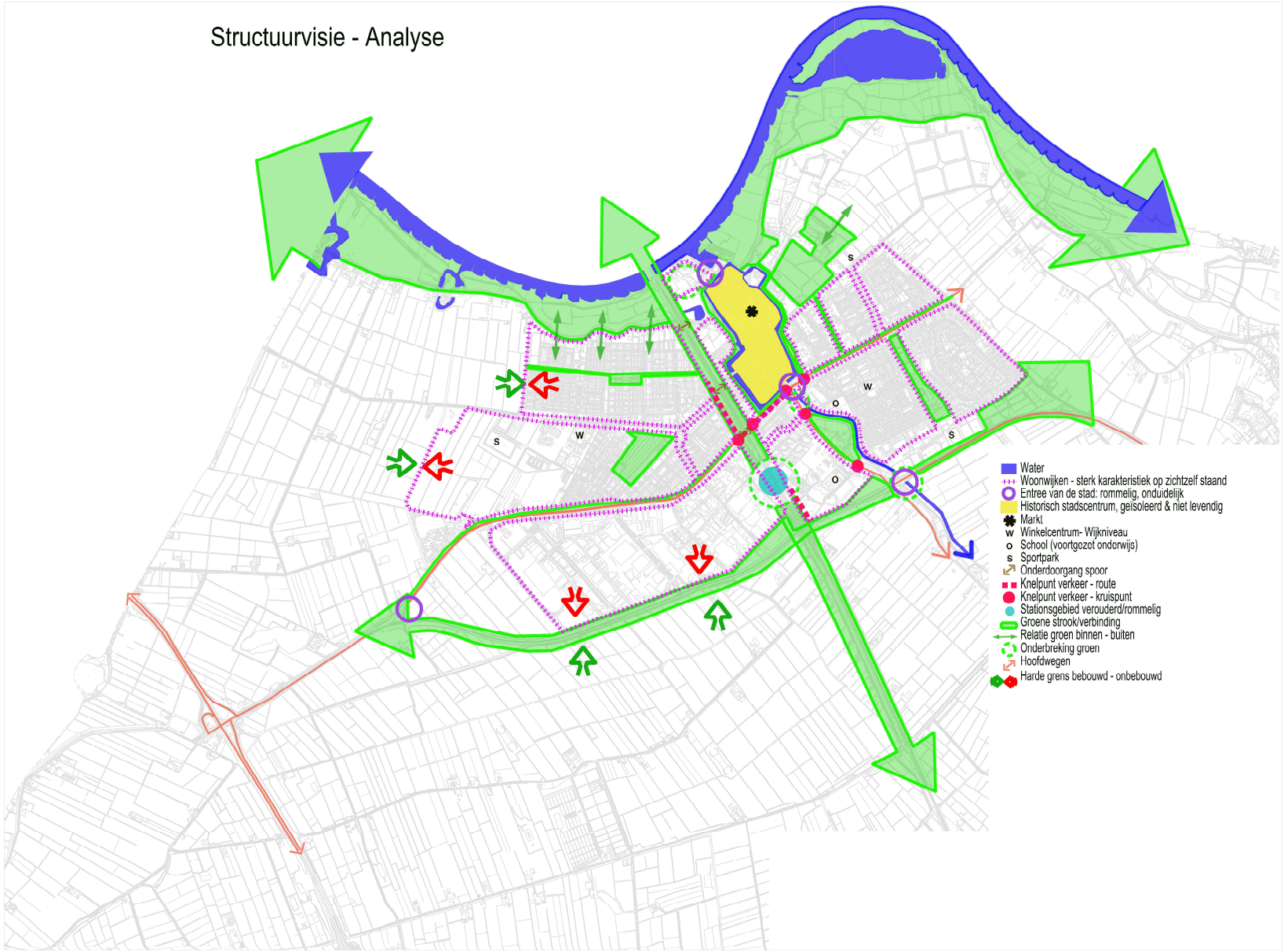
Structuurvisie - Analyse
Water
Woonwijken - sterk karakteristiek op zichtzelf staand
Entree van de stad: rommelig, onduidelijk
Historisch stadscentrum, geïsoleerd & niet levendig
Markt
Winkelcentrum- Wijkniveau
School (voortgezet onderwijs)
Sportpark
Onderdoorgang spoor
Knelpunt verkeer - route
Knelpunt verkeer - kruispunt
Stationsgebied verouderd/rommelig
Groene strook/verbinding
Relatie groen binnen - buiten
Onderbreking groen
Hoofdwegen
Harde grens bebouwd - onbebouwd